

تورسیم

گردشگران

میراث

نقش محوری رودخانه شاپور

در شکل گیری و شکوفایی شهر تاریخی

بیشاپور

محمدخلیل (رضا) محمودی

آب همواره نقشی تعیین کننده در مکان یابی و ساختار فضایی شهرهای تاریخی، به‌ویژه در عصر حکومت ساسانیان داشته است. در این میان، شهر تاریخی بیشاپور مدیون حضور رودخانه شاپور است که به عنوان شریانی حیاتی، نقشی محوری در توسعه اقتصادی، نظامی و آیینی این کهن‌شهر ایفا کرده‌است.

قرارگیری بیشاپور در کنار این رودخانه، مزیت‌های استراتژیک متعددی را به همراه داشت. رودخانه شاپور با امتداد از شمال‌شرق تا غرب شهر، نه‌تنها منبع اصلی تأمین آب بود، بلکه به عنوان یک سپر دفاعی طبیعی عمل می‌کرد. عرض و جریان رودخانه، مانعی فیزیکی در برابر نفوذ بیگانگان ایجاد کرده و در کنار توپوگرافی خاص دره، مرزهای امن شهر و محل استقرار کاخ‌ها را تعیین می‌کرد.

مانند صید آبیزان و استفاده از گیاهان دارویی و خوراکی پیرامون آن، نقش مهمی در سلامت عمومی و امنیت غذایی ساکنان داشت.

اهمیت آب در بیشاپور فراتر از جنبه‌های مادی بود؛ چرا که در باورهای ساسانی، آب از عناصر چهار گانه مقدس محسوب می‌شد. اوج این نگاه آیینی را می‌توان در «معبد آناهیتا» دید. معبدسان ساسانی با احداث تونلی طولانی، آب رودخانه را به درون معبد هدایت کردند تا با گردش آن در کانال‌های مهندسی‌شده و حوض گیر مرکزی، بستری برای ستایش این عنصر مقدس فراهم آید. این مهندسی پیچیده، نمادی از تسلط دولت بر مدیریت آب و پیوند میان باورهای مذهبی و دانش فنی است.

در نهایت، رودخانه شاپور برای ساسانیان نه‌تنها منبعی برای زیست، بلکه محوری مهندسی، اقتصادی و سیاسی بود. کنترل و مدیریت هوشمندانه این آب، ابزاری برای تمرکز قدرت دولتی و نمایش اقتدار ساسانی محسوب می‌شد. بیشاپور نمونه‌ای درخشان از پیوند میان داش هیدرولوژیک و ساختار شهری است؛ جایی که رودخانه، به‌عنوان ستون فقرات شهر، پایداری و شکوه آن را در طول تاریخ تضمین کرد و این شهر را از یک سکونتگاه ساده به یکی از مراکز مهم سیاسی و اقتصادی امپراتوری تبدیل نمود.

مدیر داخلی میراث جهانی بیشاپور

کوله پشتی

ونوش نرفته‌ها

بخوانند!

روستای زیبا و گردشگری ونوش، از شمال به سواحل زیبای خزر، از جنوب به سلسله جبال البرز و پوشیده از جنگل سرسبز و از غرب به رودخانه کل‌رود منتهی می‌گردد. شالیزارهای پرمحصول، باغ‌های مرکبات، درخان صنوبر و... هریک در آرایش هرچه زیباتر و افسون‌کننده ونوش نقش داشته و محل عبور گردشگران جهت دسترسی به روستاهای نارنجین، پاشکلا، خزر تیره، عالم کلا، منوچهر کلا، عزت کاسگر محله، تاشکو و سپس حاده کدیر و جنگل آب‌پری یا بهسمت ساحل و جنوب رویان از حاده کمربندی است. مجموعه آبشارهای ونوش در شهر روستا و در میان ارتفاعات جنگلی علوی کلا واقع شده‌اند. ونوش در فاصله ۱۰ کیلومتری غرب شهرستان نور و در کنار حاده فرعی منشعب از حاده ساحلی نور-نوشهر قابل دسترسی است. همچنین فرعی منشعب از حاده فرودهای فنی گروه‌های کهنوردی قرار می‌گیرند. آبشار اول ونوش دارای ارتفاعی در حدود ۱۵ متر و عمق حوضچه‌ای در حدود یک‌متر است. آبشار دوم و بزرگ‌ترین آبشار ونوش دارای ارتفاعی در حدود ۴۰ متر و عمق حوضچه چهار متر و آبشار سوم ۱۵ متر و عمق حوضچه یک‌متر است. درصورتی‌که برای فرودهای فنی به منطقه سفر می‌کنید رعایت نکات فنی همچون آشنایی با فنون شنا، چک‌کردن رول‌کوب‌ها و طناب‌ها و سایر موارد ایمنی ضروری است.

مسجد و مدرسه سردار یکی از زیباترین مدارس علمیه و جاهای دیدنی قزوین است که در انتهای خیابان تبریز قرار دارد. این بنا طبق کتیبه موجود در سردر مدرسه توسط دو برادر به نام‌های حسن خان و حسین خان سردار، از امیران فتحعلی‌شاه، در سال ۱۱۹۴ هجری شمسی ساخته شده است. مسجد و مدرسه مذکور از لحاظ هنری و معماری از شاهکارهای دوره قاجار محسوب می‌شود که ارزش یک بار بازدید را دارد.

مسجد و مدرسه سردار یکی از زیباترین مدارس علمیه ایران و از شاهکارهای معماری دوره قاجار است، با این‌حال، در سال‌های اخیر نامهربانی‌های زیادی در حق این بناهای تاریخی صورت گرفت و بخش‌های مهمی از آن‌ها به‌ویژه گنبدخانه تخریب شد که سازمان میراث‌فرهنگی آن‌ها را مرمت و احیا کرد.

پیش از ورود به مدرسه، سردر ورودی با تزئینات زیبا چشم‌نوازی می‌کند. حیاط مجموعه نیز به‌لطف درختان زیبا و تنومند، محیط دلنشینی به‌وجود آورده است. همچنین حجره‌هایی در اطراف حیاط قرار دارد که برای استفاده طلاب به‌کار می‌رود.

مسجد و مدرسه سردار یکی از زیباترین مدارس علمیه و جاهای دیدنی قزوین است که در انتهای خیابان تبریز قرار دارد. این بنا طبق کتیبه موجود در سردر مدرسه توسط دو برادر به نام‌های حسن خان و حسین خان سردار، از امیران فتحعلی‌شاه، در سال ۱۱۹۴ هجری شمسی ساخته شده است. مسجد و مدرسه مذکور از لحاظ هنری و معماری از شاهکارهای دوره قاجار محسوب می‌شود که ارزش یک بار بازدید را دارد.

مسجد و مدرسه سردار یکی از زیباترین مدارس علمیه ایران و از شاهکارهای معماری دوره قاجار است، با این‌حال، در سال‌های اخیر نامهربانی‌های زیادی در حق این بناهای تاریخی صورت گرفت و بخش‌های مهمی از آن‌ها به‌ویژه گنبدخانه تخریب شد که سازمان میراث‌فرهنگی آن‌ها را مرمت و احیا کرد.

پیش از ورود به مدرسه، سردر ورودی با تزئینات زیبا چشم‌نوازی می‌کند. حیاط مجموعه نیز به‌لطف درختان زیبا و تنومند، محیط دلنشینی به‌وجود آورده است. همچنین حجره‌هایی در اطراف حیاط قرار دارد که برای استفاده طلاب به‌کار می‌رود.

گزارش

شاندرمن به وسعت یک رؤیای فراموش‌نشدنی

نوشیدن یک چای یا گرفتن چند عکس یادگاری را دارد.

دسترسی از سایر شهرهای شمالی

اگر از شهرهای دیگر گیلان یا مسیرهایی مانند جالوس حرکت می‌کنید، مسیر شما معمولاً از شهرهایی مانند لاهیجان، کوجصفهان و رشت عبور می‌کند و در نهایت به حاده ماسال می‌رسد. جاده‌های منتهی به شاندرمن آسفالت هستند و با خودروی شخصی هم می‌توانید به‌راحتی در آن‌ها رفت‌وآمد کنید. در میان ییلاق‌های شاندرمن، البته یکی از شناخته‌شده‌ترین مقصدها برای مسافران است. مسیر رسیدن به این ییلاق از میان روستاهای کوچک و طبیعت سرسبز منطقه می‌گذرد و هرچه ارتفاع بیشتر می‌شود، هوا خنک‌تر و چشم‌اندازها تماشایی‌تر می‌شوند. یکی از جذاب‌ترین ویژگی‌های البته، تغییر چهره آن در شرایط مختلف آب‌وهوایی است. در یک روز آفتابی، دشت‌های سربز و کوه‌های اطراف به زیبایی دیده می‌شود و در روزهای مه‌آلود، فضای ییلاق حال‌وهوایی آرام و رازآلود پیدا می‌کند.

فقط فراموش نکنید که شب‌های شاندرمن حتی در تابستان هم خنک است. اگر قصد کمپینگ یا اقامت در کلبه‌های ییلاقی دارید، لباس گرم را فراموش نکنید.

اگر اولین‌بار است که به شاندرمن ماسال سفر می‌کنید، پیشنهاد می‌کنیم برای دیدن جاذبه‌های آن عجله نکنید و حداقل یک روز کامل را برای گشت‌وگذار کنار بگذارید.

سفر به شاندرمن در پاییز

یکی از مزیت‌های سفر پاییزی به شاندرمن این است که معمولاً تعداد گردشگران کمتر از تابستان است. بنابراین اگر دنبال سفری آرام‌تر هستید و ترجیح می‌دهید در سکوت طبیعت قدم بزنید، پاییز می‌تواند انتخاب جذابی باشد. با همه این‌ها، برای سفر در این فصل بهتر است وضعیت آب‌وهوا را قبل از حرکت بررسی کنید، کفش مناسب طبیعت‌گردی همراه داشته باشید و برای مسیرهای ییلاقی زمان بیشتری در نظر بگیرید.

اگر سفرتان را با حوصله برنامه‌ریزی کنید، می‌توانید در کنار بازدید از غار آویشن، ییلاق البته، آبشار ویوز و دیگر دیدنی‌های منطقه، سری هم به جاذبه‌های اطراف ماسال بزنید و چند روز را دور از شلوغی شهر در طبیعت گیلان بگذرانید.

محلی یا مسیرهای قدیمی عبور کاروان‌ها برمی‌گردد. هرچند درباره علت دقیق نام‌گذاری شاندرمن ماسال اتفاق‌نظر کاملی وجود ندارد، اما همین روایت‌های مختلف نشان می‌دهد که این منطقه بخشی از تاریخ و فرهنگ محلی گیلان را در خود جای داده است. مسیر رسیدن به شاندرمن به اندازه گشت‌وگذار در خود آن لذت‌بخش و تماشایی است. اگر از تهران به سمت شاندرمن حرکت می‌کنید، باید وارد آزادراه قزوین- رشت شوید. پس از رسیدن به محدوده امامزاده هاشم، مسیر فومن و سپس ماسال را ادامه دهید. زمانی‌که به شهر ماسال برسید، شاندرمن فاصله زیادی با شما ندارد و با کمتر از ۱۰ دقیقه رانندگی می‌توانید خودتان را به این منطقه برسانید. این مسیر بدون توقف‌های بین راهی حدود ۵ تا ۶ ساعت زمان می‌برد؛ اما پیشنهاد می‌کنیم برای سفر عجله نکنید. این مسیر پر از منظره‌هایی است که ارزش چند توقف کوتاه برای استراحت، نسبت می‌دهند. در مقابل، عده‌ای معتقدند ریشه این واژه به زبان

است و همین نزدیکی باعث شده بسیاری از مسافران بازدید از این دو منطقه را در یک برنامه سفر قرار دهند. همچنین فاصله حدود ۵۵ کیلومتری آن تا رشت باعث شده دسترسی به شاندرمن برای گردشگران از شهرهای مختلف گیلان و حتی مسافران ورودی از تهران چندان دشوار نباشد. مسیر رسیدن به شاندرمن درست مثل خودش شگفت‌انگیز است؛ ابتدا از کنار شالیزارها عبور می‌کنید، بعد وارد فضای جنگلی می‌شوید و کمی بعد هم خودتان را در ارتفاعاتی می‌بینید که بیشتر روزهای سال با مه پوشیده شده‌اند.

ریشه نام شاندرمن از کجاست؟

درباره نام شاندرمن روایت‌های مختلفی وجود دارد. برخی این نام را برگرفته از عبارت «شاه در من» می‌دانند و آن را به حضور پادشاهان در این منطقه برای گذراندن روزهای ییلاقی نسبت می‌دهند. در مقابل، عده‌ای معتقدند ریشه این واژه به زبان

سردانسر برویم یا توسکستان!

بسیار زیبا و پرچاذبه سردانسر به‌شمار می‌روند. این تالاب‌ها محل زندگی موجودات متعددی ازجمله پرندگان مهاجر و جانوران آبزی خاصی هستند. ساحل دریای خزر در نزدیکی سردانسر، جاذبه‌های فراوانی برای گردشگران فراهم می‌کند. دمای معتدل و گرم‌های سفیدزیبا می‌تواند شما را وادار به پیاده‌روی در ساحل و لذت‌بردن از آب دریا کند. پرندگان مهاجر، ماهی‌ها، تالاب‌زندگان و جانوران وحشی دیگر

معمولاً در آب‌ها و جنگل‌های اطراف سردانسر پیدا می‌شوند. این توصیفات، برخی از جاذبه‌های طبیعی سردانسر را پوشش داده؛ اما باید توجه داشت که گستره و تنوع طبیعی بسیار گسترده‌تر است و سفر به این مکان می‌تواند تجربه متفاوت و جالبی برای شما باشد.

جنگل توسکستان

جنگل توسکستان در جنوب شرقی شهرستان گرگان و در ۴۸ کیلومتری این شهر واقع شده است. بالاترین نقطه

صنایع دستی

خامه‌دوزی نیمروز؛ میراثی ریشه‌دار

خامه‌دوزی نیمروز، میراثی ریشه‌دار است که در کنار حفظ هویت فرهنگی، می‌تواند به ظرفیتی موثر برای اشتغال، درآمدزایی و رونق اقتصاد خانوادها

تبدیل شود. گاهی تاریخ یک سرزمین در بناهای بزرگ و اسناد مکتوب جست‌وجو نمی‌شود؛ بخشی از آن را باید در چیزهایی دید که سال‌ها در سکوت ساخته شده‌اند. در میان دست‌ساخته‌های

مردم نیمروز نیز خامه‌دوزی از همین جنس است؛ هنری که شاید ابزار پیچیده‌ای نداشته باشد، اما پشت هر نقش آن، دقت، حوصله و تجربه‌ای قرار گرفته که یک‌شبه به‌دست نیامده است.

در شهرستان نیمروز، ارزش خامه‌دوزی فقط به نتیجه نهایی دوخت محدود نمی‌شود. آنچه اهمیت دارد، دانشی است که در فرآیند خلق اثر جریان دارد؛ شناخت نقش‌ها، هماهنگی دست و چشم، انتخاب مناسب و اجرای دقیق طرح، این مجموعه مهارت‌ها بخشی از سرمایه ناملموس جامعه است؛ سرمایه‌ای که اگر انتقال پیدا نکند، حتی با باقی‌ماندن چند نمونه از آثار قدیمی نیز نمی‌توان خود هنر را زنده نگه داشت. یکی از تفاوت‌های هنرهای بومی با بسیاری از آثار موزه‌ای این است که خامه‌دوزی زمانی معنا پیدا می‌کند که همچنان در زندگی جریان داشته باشد؛ اگر هنر تنها به یک شیء قدیمی تبدیل شود، بخشی از کارکرد اصلی خود را از دست می‌دهد.

یک هنرمند خامه‌دوز در شهرستان نیمروز گفت: خامه‌دوزی به دقت و حوصله زیادی نیاز دارد و نمی‌توان کیفیت یک کار دست‌دوز را صرفاً با سرعت تولید محصولات صنعتی مقایسه کرد. ارزش این هنر در زمان، مهارت و ظرافتی است که برای خلق هر اثر صرف می‌شود و همین مسئله باید هنگام معرفی و قیمت‌گذاری محصولات مورد توجه قرار گیرد.

این هنرمند عنوان کرد: یکی از مسائل مهم، فاصله میان تولید و بازار است. ممکن است هنرمند توانایی و انگیزه کافی برای تولید داشته باشد، اما اگر مسیر مشخصی برای فروش محصول وجود نداشته باشد، این توانایی به درآمد پایدار تبدیل نمی‌شود. بنابراین حمایت از خامه‌دوزی نباید فقط به آموزش یا برگزاری نمایشگاه محدود شود؛ باید زنجیره تولید، معرفی، بسته‌بندی، بازاریابی و فروش نیز دیده شود. خامه‌دوزی نیمروز، هنری ریشه‌دار و بخشی از هویت فرهنگی این منطقه است که حفظ آن تنها به نگهداری یک شیوه سنتی دوخت محدود نمی‌شود؛ بلکه پاسداری از بخشی از میراث هنری و ظرفیت اقتصادی منطقه به‌شمار می‌رود. حمایت از هنرمندان، آموزش این هنر به نسل‌های جدید و فراهم‌کردن زمینه معرفی و عرضه محصولات خامه‌دوزی می‌تواند به ماندگاری این هنر اصیل و تبدیل آن به فرصتی برای رونق صنایع دستی و اقتصاد محلی کمک کند.

صنایع دستی

خامه‌دوزی نیمروز؛ میراثی ریشه‌دار

خامه‌دوزی نیمروز، میراثی ریشه‌دار است که در کنار حفظ هویت فرهنگی، می‌تواند به ظرفیتی موثر برای اشتغال، درآمدزایی و رونق اقتصاد خانوادها

تبدیل شود. گاهی تاریخ یک سرزمین در بناهای بزرگ و اسناد مکتوب جست‌وجو نمی‌شود؛ بخشی از آن را باید در چیزهایی دید که سال‌ها در سکوت ساخته شده‌اند. در میان دست‌ساخته‌های

مردم نیمروز نیز خامه‌دوزی از همین جنس است؛ هنری که شاید ابزار پیچیده‌ای نداشته باشد، اما پشت هر نقش آن، دقت، حوصله و تجربه‌ای قرار گرفته که یک‌شبه به‌دست نیامده است.

در شهرستان نیمروز، ارزش خامه‌دوزی فقط به نتیجه نهایی دوخت محدود نمی‌شود. آنچه اهمیت دارد، دانشی است که در فرآیند خلق اثر جریان دارد؛ شناخت نقش‌ها، هماهنگی دست و چشم، انتخاب مناسب و اجرای دقیق طرح، این مجموعه مهارت‌ها بخشی از سرمایه ناملموس جامعه است؛ سرمایه‌ای که اگر انتقال پیدا نکند، حتی با باقی‌ماندن چند نمونه از آثار قدیمی نیز نمی‌توان خود هنر را زنده نگه داشت. یکی از تفاوت‌های هنرهای بومی با بسیاری از آثار موزه‌ای این است که خامه‌دوزی زمانی معنا پیدا می‌کند که همچنان در زندگی جریان داشته باشد؛ اگر هنر تنها به یک شیء قدیمی تبدیل شود، بخشی از کارکرد اصلی خود را از دست می‌دهد.

یک هنرمند خامه‌دوز در شهرستان نیمروز گفت: خامه‌دوزی به دقت و حوصله زیادی نیاز دارد و نمی‌توان کیفیت یک کار دست‌دوز را صرفاً با سرعت تولید محصولات صنعتی مقایسه کرد. ارزش این هنر در زمان، مهارت و ظرافتی است که برای خلق هر اثر صرف می‌شود و همین مسئله باید هنگام معرفی و قیمت‌گذاری محصولات مورد توجه قرار گیرد.

این هنرمند عنوان کرد: یکی از مسائل مهم، فاصله میان تولید و بازار است. ممکن است هنرمند توانایی و انگیزه کافی برای تولید داشته باشد، اما اگر مسیر مشخصی برای فروش محصول وجود نداشته باشد، این توانایی به درآمد پایدار تبدیل نمی‌شود. بنابراین حمایت از خامه‌دوزی نباید فقط به آموزش یا برگزاری نمایشگاه محدود شود؛ باید زنجیره تولید، معرفی، بسته‌بندی، بازاریابی و فروش نیز دیده شود. خامه‌دوزی نیمروز، هنری ریشه‌دار و بخشی از هویت فرهنگی این منطقه است که حفظ آن تنها به نگهداری یک شیوه سنتی دوخت محدود نمی‌شود؛ بلکه پاسداری از بخشی از میراث هنری و ظرفیت اقتصادی منطقه به‌شمار می‌رود. حمایت از هنرمندان، آموزش این هنر به نسل‌های جدید و فراهم‌کردن زمینه معرفی و عرضه محصولات خامه‌دوزی می‌تواند به ماندگاری این هنر اصیل و تبدیل آن به فرصتی برای رونق صنایع دستی و اقتصاد محلی کمک کند.

گردشگری خوراک

کاکا؛ شیرینی خوش‌عطر

و پاییزی گیلانی

اگر به‌دنبال یک شیرینی سنتی و خوش‌عطر برای روزهای سرد سال هستید، کاکای گیلانی با کدو حلوائی و دارچین می‌تواند انتخاب مناسبی باشد.

کاکایی از شیرینی‌های سنتی گیلان است که کدو حلوائی ماده اصلی آن را تشکیل می‌دهد. این شیرینی بافتی نرم دارد و عطر دارچین و هل در آن حس می‌شود. کاکا بیشتر در فصل پاییز و زمستان تهیه می‌شود و می‌توان آن را به‌عنوان یکی از دسرهای پاییزی همراه با چای سرو کرد. روش سنتی طرز تهیه کاکا چندان پیچیده نیست و به مواد اولیه‌ای مانند کدو حلوائی، آرد، تخم‌مرغ، شیر، شکر، گلاب، دارچین و هل نیاز دارد. مایه شیرینی را می‌توان در روغن سرخ کرد یا برای تهیه نسخه‌ای کم‌روغن‌تر، داخل فر پخت.

ابتدا کدو حلوائی را بشوید و به قطعات بزرگ تقسیم کنید. کدو را با مقدار کمی آب بپزید تا کاملاً نرم شود. سپس پوست و دانه‌ها را جدا کنید و گوشت کدو را با گوشت‌کوب یا مخلوط‌کن به شکل پوره درآورید. تخم‌مرغ و شکر را در کاسه‌ای مناسب هم بزنید تا رنگ آن روشن شود. سپس شیر، گلاب، نمک، بیکینگ پودر، هل و دارچین را اضافه کنید و مواد را هم بزنید تا یکدست شود. در ادامه پوره کدو حلوائی را به این ترکیب اضافه کنید.

آرد را به‌تدریج داخل مایه بریزید و هم بزنید تا ترکیبی نسبتاً غلیظ به دست بیاید. مقدار دقیق آرد ممکن است با توجه به میزان آب کدو متفاوت باشد؛ بنابراین بهتر است آرد را کم‌کم اضافه کنید تا مایه بیش از حد سفت نشود. در یک تابه، مقداری روغن بریزید و روی حرارت ملایم قرار دهید. از مایه کاکا حدود یک قاشق غذاخوری بردارید و داخل تابه بریزید. اجازه دهید یک طرف شیرینی طلایی شود، سپس آن را برگردانید تا طرف دیگر نیز کاملاً بپزد. کاکاهای آماده را در فر گراد گرم کنید. مایه آماده‌شده را داخل قالب‌های مافین بریزید و قالب را حدود ۲۰ تا ۲۵ دقیقه در فر قرار دهید. زمانی‌که شیرینی‌ها پختند، آن‌ها را از فر خارج کنید و اجازه دهید کمی خنک شوند. کاکای تهیه‌شده در روغن سر نسبت به روغن کمتری دارد و برای افرادی که نمی‌خواهند شیرینی را در تابه سرخ کنند، گزینه مناسبی است. دارچین و هل از طعم‌دهنده‌های اصلی کاکا هستند، اما می‌توان برای تنوع بیشتر از گردوی خردشده، کشمش، پودر نارگیل یا گل محمدی نیز استفاده کرد.